KERKELIJK LEVEN

„De Heraut" inzake doop en „pluriformiteit der kerk".

VI.

Reeds hebben we een en ander opgemerkt over de gereformeerde belijdenisschriften en over Calvijn.

We zullen over beide nog een en ander hebben op te merken.

Allereerst iets over de Fransche belijdenis. „De Heraut" beroept zich ook daarop. Maar dat is toch voor ons geen formulier van eenigheid? zal iemand vragen. „De Heraut" evenwel geeft ten antwoord, dat onze belijdenis „der Fransche Gereformeerde Kerk" „ook voor onze Kerken op de Synode van Emden onderschreven is om daarmede haar eenigheid met deze Kerken te betuigen". Hetgeen dan weer dienen moet, om te betoogen, dat, waar de Fransche belijdenis volgens „De Heraut" een herdoop van roomsch-gedoopten voor hen niet noodig acht, de Gereformeerde Kerken in Nederland „daarmede de wettigheid en geldigheid van den doop in de Roomsche Kerk hebben erkend"; weshalve Ds den Houting weer in overtreding heet te zijn tegen de belijdenis en de goede kerkelijke orde. Niet maar een zekere traditie of gewoonte", doch „een dogmatische uitspraak onzer Gereformeerde Kerken" heet dan ook Ds den Houting „disputabel te stellen", hetgeen niet geoorloofd is.

Nu zullen we maar niet curieuselijk onderzoeken, welke bindende kracht die Emdensche onderteekening heeft, met name, als men, op het voetspoor van „De Heraut", tot de letter afdalen wil, teneinde een goed gereformeerd man als Ds den Houting te disqualificeeren op boven aangegeven wijze. Prof. Dr H. H. Kuyper heeft zelf met wijlen Prof. Biesterveld de acta der bovenbedoelde Synode van Emden, 4 Oct. 1571, gepubliceerd („Kerkelijk Handboekje", bl. 35, v.), en daarmee in herinnering gebracht, dat de onderteekening der Fransche belijdenis, gelijk ze ter Synode van Emden is geschied, volstrekt nog niet hetzelfde beteekende, als dat heden ten dage de aanvaarding eener belijdenis door een naar gereformeerd kerkrecht bijeengeroepen synode zou beteekenen. Men besloot immers (art. 4), dadat die „onderschrijving" der Fransche belijdenis ter synode geschied was, alsnog „oock de Nederlandsche-Kercken-Dienaers, die in dese versamelinghe niet en zijn, (te) vermanen, dat sy in die selve onderschrijvinghe bewilligh en". Dit blijve echter verder rusten [1]).

Een andere, interessantere vraag is deze: acht Prof. Dr H. H. Kuyper zelf zich gebonden aan elken regel, elke uitdrukking, die in de Fransche belijdenis staat? Zoo ja, dan zullen we zijn aanval op Ds den Houting in zijn scherpste meer verstaan. Zoo neen, waarom wil hij dan Ds den Houting banden aanleggen, die hij voor zichzelf niet aanvaardt?

Er is hier inderdaad wel iets om over na te denken. Reeds in 1898 heeft Dr A. Kuyper in zijn bekende Stoneleezingen over het Calvinisme uitgesproken, dat het artikel der Confessie, dat over de roeping der overheid handelde, diende te worden herzien. Bij mijn weten ging deze eisch veel verder dan wat Ds den Houting op de predikantenconferentie verlangde. Maar als Dr A. Kuyper in Nederland en in Amerika publiek verklaart, dat de belijdenis moet herzien worden en daarin feitelijk reeds geruimen tijd, voordat een gravamen ingediend is, vrijmoedig critiek oefent op den text en ook op den „geest" der Nederlandsche en ook der Fransche belijdenis [2]), moet men dan voor deze Stone-lezingen dankbaar zijn (wat ook ik graag wezen wil), doch tegelijk Ds den Houting achtervolgen met een beroep zelfs op de geschiedenis van die onderteekening daar in Emden? Het gravamen van Dr A. Kuyper en anderen tegen een zinsnede van art. 36 is niet voorafgegaan aan publieke bestrijding dier zinsnede, doch daarop gevolgd. Ik merk dit natuurlijk niet op, om daarmede iets af te dingen op den eisch, dat men gravamina tegen de belijdenis langs den goeden weg aan de orde stellen zal, met vermijding van voorafgaande propaganda voor een afwijkend gevoelen. Maar ik merk deze dingen wèl op, om aan te toonen, dat men den eenen keer een schijnbare mug uitzijgt en de andere maal een kemel doorzwelgt.

„Een schijnbare mug" — want ik betoogde, dat het kader onderzoek, waarom Ds den Houting vroeg, mogelijk is binnen het kader der reeds aanvaarde belijdenis.

Maar daartegenover „een werkelijken kemel"; — niemand toch zal loochenen, dat Dr A. Kuyper c.s. tegen art. 36 hebben geschreven nog vóórdat een gravamen daartegen was ingediend. Dat ik het met den inhoud van dit gravamen eens ben, doet hier niet ter zake; het loopt nu alleen hierover, dat de één aangenaam bevonden wordt, en verdedigd, ook door „De Heraut" in critiek op de belijdenis, terwijl de ander met zwaar geschut wordt bestookt, die eens nader onderzoeken wil, welke gronden er zijn voor een bestaande gewoonte. Hetgeen indertijd door Dr H. Schokking (zie „Heraut", no. 1392, 4 Sept. 1904) min of meer verwijtend is aangevoerd tegen Dr A. Kuyper, die „jarenlang als hoogleeraar aan de Vrije Universiteit zijn afwijkende meening omtrent Artikel 36 der Confessie heeft verkondigd, zonder hierover ooit tot verantwoording te zijn geroepen", is zoowel in eërster als in tweeder instantie (no. 1394) door „De Heraut" afgewezen, doch op gronden, die Ds den Houting zou kunnen overnemen, om in ieder geval zichzelf te vrijwaren van de tegen hem in 1936 ingebrachte bedenkingen van „De Heraut".

We zijn ervan overtuigd, dat men nu zeggen kan, dat de critiek hier een „bijsmaak" krijgt, die aan de objectiviteit van het debat niet bevorderlijk is. Precies datzelfde is het, wat in de hierboven bedoelde kwestie (de opgeworpen bedenking van Dr H. Schokking) door „De Heraut" tegen Dr Schokking is opgemerkt. Wij wagen het nochtans er op, dit puntje even aan te roeren. Men geloove ons: het is niet, om oude koeien uit de sloot te halen. Maar het is om het Utrechtsche debat, dat o.i. van den aanvang af door bezwaren gedrukt is, en in zijn objectiviteit gehinderd is, terug te brengen tot die objectiviteit. Het komt mij voor, dat er tegenwoordig zeer zwaar gepolemiseerd wordt, juist van de zijde dergenen, die, nog niet zoo lang geleden, riepen: „geen polemiek", of: geen scherpe toon in de polemiek. Ik meen, dat wat „De Heraut" tegen Ds den Houting aanvoerde, scherper verwijten deed, dan noodzakelijk was. Toen „De Heraut" (13 April 1919, no. 2151) critiek oefende op een collega aan de Vrije Universiteit (met volle naamsvermelding), n.l. Prof. Dr Fabius, is door dit orgaan opgemerkt, dat „uit de door hem (Prof. Fabius) gestelde praemissen schijnt te volgen, dat hij den doop in de Hervormde Kerk bediend, niet als doop zou willen erkennen". Heeft toen ook „De Heraut" geklaagd over „jongeren", die er behoefte aan schijnen te hebben, het werk van Dr A. Kuyper af te breken? Heeft zij toen geklaagd over disputabel stellen van wat door de belijdenis als dogma der Gereformeerde Kerken was vastgelegd, en dus niet meer disputabel wezen mocht? Ach, neen. Prof. Fabius is zelfs door „De Heraut" opzettelijk gevrijwaard tegen het verwijt van „enghartigheid", dat later door dit orgaan nog al eens tegen anderen gekeerd is. En het blad gaf den hoogleeraar Fabius toe, dat een ontkennend antwoord op „de vraag, of het Hervormde Genootschap nog als Kerk te erkennen is", de consequentie meebrengt, dat dan ook „de doop in de Hervormde Kerk bediend, niet langer als een Christelijke Doop te erkennen valt".

Had nu „De Heraut" in 1936 gelijk gehad, in zijn felle polemiek tegen Ds den Houting, dan had het orgaan in 1919 tot Prof. Fabius kunnen zeggen:

a. de belijdenis heeft al lang vastgelegd, dat de doop in de Hervormde Kerk moet erkend worden;

b. uw praemissen schijnen dit te willen uitsluiten;

c. feitelijk zijn dus die praemissen in strijd met de belijdenis;

d. om dan vervolgens tegen Prof. Fabius te opponeeren met gelijke nadrukkelijkheid, als ook in het geval-Ds den Houting zich heeft bloot gegeven.

Van dit alles was evenwel geen spoor aanwezig.

Gelukkig ook maar. Want uit de geschriften van Dr A. Kuyper en vele anderen zijn inderdaad vele waardeeringsoordeelen over het „Hervormde Genootschap" saam te lezen, waaruit — volgens „De Heraut" zelf — zou moeten volgen, dat de doop dier kerk niet te aanvaarden is.

Nu zou ondergeteekende — het is al bekend — er niet vóór zijn te beweren: iedere in de Hervormde Kerk bediende doop is onwettig. Ten overvloede zij het nog eens verzekerd.

Maar dan worde daaraan aanstonds toegevoegd, dat Ds den Houting volkomen het recht heeft, op nader onderzoek aan te dringen. Tenzij men den prachtigen strijd van Dr A. Kuyper en vele anderen zou willen afhandelen, als uitgaande van praemissen, die feitelijk de belijdenis disputabel stellen.

Er is — ik geloof gaarne: onbedoeld — een meten met twee maten, dat schadelijk werkt.

***

Met het bovenstaande heb ik trachten aan te toonen, dat het door Ds den Houting begeerde nadere onderzoek kan en mag worden gevraagd, zonder dat men de vraag zelf in strijd mag noemen met den goeden gang van het kerkelijke leven.

Thans blijft nog over de bespreking van Calvijn.

Omdat we evenwel er weinig voor voelen tegen „De Heraut" te opponeeren in een periode, waarin dit blad niet pleegt uit te komen met artikelen van zijn hoofdredacteur, en tevens, omdat we in vacantietijd lange vervolgartikelen voor deze rubriek minder gewenscht achten, stellen we de behandeling van dit punt uit tot later. We komen dus in de eerste weken niet op dit punt terug, doch hopen later afzonderlijk het nog resteerende deel te geven.

K. S.

Promotierecht Theologische School, gaarne erkend gezien door Dr A. Kuyper.

De particuliere synode van Drente besloot met algemeene stemmen de generale synode van dit jaar te verzoeken, de vraag van het Kamper promotierecht weer

(Zie vervolg op blz. 336.)

[1]) Dat men al heel gauw het leven noodeloos verzwaren kan, indien men den weg van „De Heraut" inslaat, blijkt wel uit het feit, dat in hetzelfde jaar (1571) waarin men te Emden de Fransche belijdenis onderteekende, in Frankrijk zelf eenige moeite onderling had over de uitdrukking in art. 36 der Fransche Conf., volgens welke Christus aan het avondmaal ons voedt met de SUBSTANTIE van Zijn lichaam en bloed. De Synode van La Rochelle in 1571 moest die uitdrukking nog eens even onder de loupe nemen; en de Synode van Nimes 1572 (dus na Emden) constateerde, dat er buitenlandsche kerken waren, die dat woord „substantie" niet konden accepteeren. Men moet ons dus geen onnoodige lasten opleggen.

[2]) (Dieu) a mis la glaive en la main des Magistrats, pour reprimer les pechez commis, non seulement contre la seconde Table des Commandements de Dieu, mais aussi contre la premiere.

Muntcorrectie.

De Heiland spreekt ons in het evangelie van een administrateur, die fraude had gepleegd. (Luk. 16: 1—13.)

Zijn wanbeheer zou leiden tot ontslag.

Hij bekeek zijn handen eens en zuchtte: Geen werkhanden! Zijn capaciteiten lagen uitsluitend op administratief gebied. Maar zijn antecedenten maakten zijn kans op herplaatsing in zulk een functie hoogst onwaarschijnlijk. Zoo doemde dan het spook van de werkloosheid voor hem op. Maar hij denkt zich een redmiddel uit.

Hij gaat de schulden van de debiteuren van zijn patroon devalueeren. Van honderd vaten olie maakt hij: vijftig, van honderd mud tarwe: tachtig.

Zoo heft hij zijn isolement van schuldige op en schept zich meer dan één socius, die hem straks wel zal moeten bijstaan.

De patroon van dezen man is sportief gezind.

Hij prijst hem als een verstandig heer!

Vreemder is het dat Jezus dezen falsaris als voorbeeld stelt.

Dat is niet met het oog op zijn moreele opvattingen, integendeel Jezus wijst op den plicht tot stiptheid in het kleinste.

Maar Jezus prijst hem om zijn consequentie!

Deze mensch is aan Mammon getrouw geweest.

Hij heeft ook voor Mammon propaganda gemaakt.

Hij moge dan een slecht mensch geweest zijn, maar hij was fair tegenover den duivel, en fair tegenover de wereld.

Hij was een zondaar uit één stuk.

Hij was ook een zonde-socialist en geen zonde-aristocraat.

Nu zegt Jezus: Weest g ij zoo getrouw tegenover u w Heere. Breek met de inconsequentie in uw leven.

Gij kunt de eerste tafel der Wet niet in eere houden, als gij de tweede tafel devalueert.

Ook in beroep en bedrijf, in geld en goed, moet gij God dienen.

Niet alleen op uw kerken moet staan: Vrede door het Bloed des Kruises.

Dat moet staan op uw winkels en fabrieken, op uw beurzen en dokken. Dat moet te lezen zijn in de banieren van uw patroons- en werkliedenbonden. Dat moet de grondslag zijn van uw politiek program.

Gij zijt des Heeren!

Daarom zult gij ook „de gaven der algemeene genade" niet devalueeren.

Wie de wereld veracht, veracht zijn Schepper.

Wie het geld veracht, veracht Hem, van Wien het zilver en het goud is!

Neen, het randschrift op onze guldens is geen falsificatie.

Daarop m o e t staan: God-met-ons.

Dan pas zijt gij rijk.

Als gij het gansche leven ziet als een Verbondsweldaad en als een Verbondsroeping.

Als gij Christus belijdt als den Verlosser der Maatschappij, omdat Hij de Verlosser is van het Leven.

Prediken wij dit evangelie?

In onzen tijd, welks groote tragiek niet is zijn ellende, maar welks groote tragiek haar uitdrukking vindt in het woord: En daar was géén Verlosser!

Bouwen wij in onze zaken en bedrijven, in onze beroepen en organisaties die groote gemeenschap, die eens hemel en aarde zal vervullen?

Hebt gij uw zaak in het Verbónd?

Oefent ge uw beroep uit in het Verbónd?

Is uw ambt u een Verbóndsambt?

Maakt gij er wat van, zoo goed en zoo kwaad als het mogelijk is of leeft gij uit de oneindige schatten en krachten van de Verlossing?

Wij hebben bonden van patroons en bonden van werklieden. Zij onderscheiden die ook wel als g e v e r s en n e m e r s, maar dat is een fout zoo groot als een fout maar zijn kan, zij hebben noch te geven noch te nemen, maar mogen uitdeelen en mogen ontvangen de schatten Gods.

Van die bonden zeg ik geen kwaad, ik beveel ze gaarne aan. Mits zij ons helpen leiden tot christelijke bedrijven en tot christelijken handel, tot het goddelijk beroep en tot het christelijk ambacht!

Och, dat wij toch in onze dagen van nood vluchten tot Hem, Die ons troosten komt over de smart onzer handen!

N. B.